

Mária és Márta

A
református
nők lapja

Megjelenik negyedévente

m a g a z i n

XXIII.
évfolyam,
2024 / 1

Ünnepnapjaink

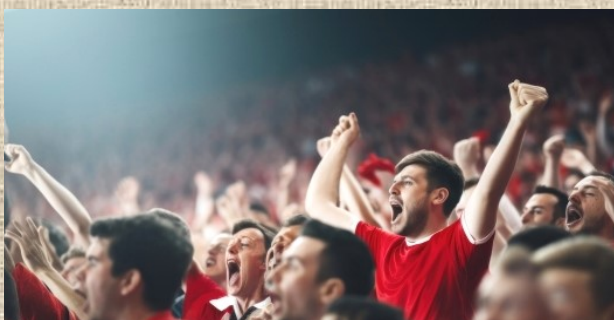
Az ige mellett

Együtt az ünnepben

(Torkos Demeter Henrietta)

3. oldal**Jegyzet**

Ünneprontók (Bustya Sándor)

5. oldal**Interjú**

Az ünnepek meghittsége

(Korondi Kinga)

6. oldal

Közelebb kerülni... (Simon Virág)

8. oldal

Nagyon szeretünk ünnepelni

(Korondi Kinga)

10. oldal**Történelem**

Hosszú út az egység napjához

(Ötvös József)

12. oldal**Irodalom**

Szabó Dezső: Második életem (részlet)

14. oldal**Portré**

Madarász Margit (Berekméri Melinda)

16. oldal**Gyerekoldal****17. oldal****Keresztretjvény****18. oldal****Receptek****19. oldal**

Tavaszdodik – fütttyent a fekete rigó! Sárgán virít a kerti sáfrány, hideg földből félénken dugja ki fejét a tulipán. Szürke ruháját levetni készül a természet, hogy majd teljes színpompával üdvözölje az újjászületést. A teremtett világ ünnepel! Mindeközben az ember, Isten teremtménye, boldogságát keresve, belefárad a szürke hétköznapi robotjába. Mi, emberek, észre vesszük-e a készülő ünnepet?

„Az ünnep az élet rangja, felsőbb értelme. Készülj föl reá testben és lélekben. S nem csak a naptárnak van piros betűs napja. Az élet elhoz másféle láthatatlan ünnepeket is. Ilyenkor felejts el mindent, figyelj az ünnepre” – írja Márai Sándor a Füveskönyvében. Hol vannak az ilyen különleges pillanatok az életünkben?

Idei első számunkban magazinunk munkatársai ünneplésünk módozataira próbálják ráébreszteni az olvasót. Mit jelent a jelenkori ember számára az ünnep – erről elmélkedik Torkos Demeter Henrietta lelképásztor. Korondi Kinga Virginás Tar Emese muzeológust kérdezte a régi-új ünnepi szokásokról. Átalakulóban vannak ünnepeink, ünneplési szokásaink. Sólyom Orsolya arról is mesélt munkatársunknak, hogyan ünnepel egy rendezvényszervező vállalkozó. Simon Virág újságíró Sárossy Krisztina orvosnővel beszélgetett arról a döntésükről, hogy tudatosan figyelnek az ünnepek megszüntetésére. Sikerül-e megtartaniuk ezt az elhatározásukat? – az interjút elolvastva tudhatja meg a kedves olvasó.

Berekméri Melinda a terített asztalra emlékezve mutatja be Thuróczy Károlyné Madarász Margit élettörténetét a Portré rovatban. Ugyancsak ő szerkeszti A kegyelem csillagjegyében című rovatot is. Ötvös József nyugdíjas esperes a református egységnap történetét írja le dióhéjban. Ezekkel együtt a többi megszükkott rovatot is ajánlom az olvasónak.

Kívánom, hogy a Mária és Márta magazin olvasása is legyen megkülönböztetett idő számunkra, a többi fontos ünnepel együtt.

• BORSOS MELINDA

Együtt az ünnepben

„Ha valaki azt állítja, hogy: Szeretem az Istent, de testvérét gyűlöli, az hazug. Mert, aki nem szereti testvérét, akit lát, nem szeretheti az Istent sem, akit nem lát.” (1Jn 4,20)

Mindannyian vágyunk rá, hogy egy hosszú út végén hazaérjünk. Vágyunk rá, hogy valahol mindig nyitva legyen előttünk az ajtó. Kell, hogy időről időre megérezzük a család meleg illatát. A szüleink szemében az örömkönnye, a társunk soha meg nem szűnő meleg ölelése, a testvér mindennél megértőbb mosolya a legnehezebb időkben is reményt ad az embernek, fénnel ragyogja be az élet borongós perceit.

Az ünnep az az emelkedett állapot, amikor mindez együtt van jelen. Ünnepelni akkor tudunk, ha körülleg az a béke és harmónia, ami csak ritka pillanatokban adatik meg nekünk. Amikor ott van a vágyódás a találkozásra, amikor nem a kényszer hajt, hanem a feltétel nélküli szeretet és odaadás. Amikor vásárnaponta, családi alkalmakkor nemcsak embereket látunk, hanem látjuk az egymásért aggódó tekinteteket, amikor örülni tudunk egymás megélt élményeinek, amikor érezzük, hogy nem ellentétek vannak, hanem közös vonások. Akkor nem elvárásokkal közeledünk egymás felé, hanem engedjük, hogy a másik ember megajándékozzon bennünket azzal a csodával, ami

benne lakozik. Az asztalra rakott gőzölgő húsleves olyankor a legízletesebb, a sült rozsdás szaftja akkor tölti be leginkább szájunkat, ha tudjuk, hogy azokkal fogyaszthatjuk, akikkel egy otthonba érkezhetünk meg, akikkel közös az ünnep, az élet öröme. Amikor megadatnak az igazán ünnepi pillanatok, akkor hagyni kell, hogy az idő megálljon, hogy átadjuk magunkat annak a megfoghatatlan érzésnek, amely erőszakkal nem teremthető meg. Az igazi ünnep megengedi, hogy meglássuk a másik hajában az eggyel több fehér hajszalet, a kicsivel mélyebb ráncot, a hétköznapiakban összeszorított foggal hordozott terheket. Akkor van idő. Idő szeretni, és szeretve lenni. Van idő a kandalló melegét magunkba szívni és elraktározni a nehezebb, borongósabb napokra. Akkor meg kell engednünk magunknak, hogy az az emelkedett állapot betöltse lelkünk minden apró részletét.

Ünnepelni az igazán fontos emberekkel tudunk, de akkor válik az alkalom igazán értékké, ha magunk mellé beengedjük Őt, aki adta nekünk az ünnepet, a találkozást, a mellettünk ülő embert. Ha Isten is

helyet kap az életünkben, a szívünkben, akkor tudhatjuk, hogy az a különleges pillanat életünk monoton körforgásában nem egyszerű földi jelenség, hanem ott van benne az Örökkévaló.

János apostol levelében olvassuk: „Ha valaki azt állítja, hogy: »Szeretem az Istent«, de testvérét gyűlöli, az hazug. Mert, aki nem szereti testvérét, akit lát, nem szeretheti az Istent sem, akit nem lát.” (1Jn 4,20). Az ünnep varázsa közelebb visz a ráeszmélésre, hogy mekkora csoda azokkal lenni, akik még értünk és velünk vannak, és jó felidézni azokat, akiket el kellett engedni magunk mellől. Amikor így vagyunk együtt, akkor igazán tudjuk szeretni egymást, és talán egy kicsit közelebb tudunk kerülni ahhoz is, Akit nem látunk.

Az ünnep csodája csak az egymás valódi közelségében lehet Istennel teljes. És csakis akkor válhat igazán teljessé, ha nem felejtsük ki belőle Istent.

• TORKOS DEMETER HENRIETTA

Ady Endre

A Kalota partján

Pompás magyarok, templomból jövet,
Mentek át a Kalota folyón
S a hidat fényben majdnem fölemelte
Az ölelő, júniusi nap.

Mennyi szín, mennyi szín, mennyi kedves
És tarkaságban annyi nyugalom
És fehér és piros és viritó-sárga,
Izgató kék és harcos barna szín
S micsoda nyugodt, nagyságos arcok,
Ékes párták, leesni áhítók.
Papi-beszéd kemény fejükből csöndben
Száll el s nyári illattal vegyül.
Mily pompás vonulásuk a dombon.
Óh, tempós vonulás, állandóság,
Biztosság, nyár, szépség és nyugalom.

S reám nyilaz a nyugtalanság:
Leány-szemek, Sorsom szemei,
Szemek, melyekben rózsás, húszéves,
Vidám kamasznak látom magam,
Szebb szemek minden volt szemeknél
S bennük végképp megpecsételtetett
Az én örök-bús ifjúságom:
Vonzódás, drága üzetés,
Csapongás a végső csapásig
S imádkozva nézni e nagy szemekben
Magamat és mint vagyok bennük.

Csönd, június van a szivemben,
Átalvonult templomi népség
Belém költözött áhítata
S e percben a Kalota partján
Biztosság, nyár, szépség és nyugalom.

A kegyelem csillagjegyében

A következő negyedévben arra a hónapra, amelyikben születél, horoszkóp helyett egy Igét kínálunk a kegyelem csillagjegyében: „*Legyen nektek ez a nap (a kivonulás) emlékeztetőül, és ünnepnek szenteljétek azt az Úrnak nemzedékről nemzedékre. Örök rendtartás szerint ünnepeljétek meg azt.*” (2Móz 12,14)

Január

„Azért ne régi kovással ünnepe-
ljünk, sem a rosszasság és go-
noszság kovásával, hanem a
tisztaság és az igazság kovásztal-
anságával.” (1Kor 5,8)

Február

„Ne hozzatok többé hazug ételál-
dozatot, az illatáldozat utálatos
előttem. Újhold, szombat és ün-
nepre hívás? Bűnt és ünneplést el
nem szenvedhetek.” (Ézs 1,13)

Március

„De az Úr ott van szent templo-
mában, hallgasson el előtte az
egész föld!” (Hab 2,20)

Április

„Ha valaki szól, Isten ígétét
mondja, ha valaki szolgál, azzal
az erővel végezze, amelyet Isten
ad, hogy mindenben Isten dicsőít-
tessék a Jézus Krisztus által, aki-
nek dicsőség és hatalom örökkön-
örökké. Ámen.” (1Pt 4,11)

Május

„Amint Jézus megkeresztelke-
dett, azonnal kilépett a vízből, és
íme, megnyílt neki a menny, és
látta, amint az Isten Lelke leszáll
rá, mint egy galamb. És íme, egy
mennyei hang ezt mondta: Ez az
én szeretett Fiam, akiben gyö-
nyörködöm.” (Mt 3,16-17)

Június

„Fiai eljártak egymáshoz, és ven-
déséget szereztek otthonukban,
ki-ki a maga napján. Üzentek, és
meghívták három hűgukat is,
hogy együtt egyenek és igyanak
velük. Mikor pedig a vendégség
napjai sorra lejártak, elküldött
értük Jób, és megszentelte
őket.” (Jób 1,4-5)

Július

„Az asszony így válaszolt: Uram,
látom, hogy te próféta vagy. A mi

atyáink ezen a hegyen imádták
Istent, ti pedig azt mondtátok,
hogy Jeruzsálemben van az a
hely, ahol Istent imádni kell. Jé-
zus azt mondta neki: Asszony,
hidd el nekem, hogy eljön az óra,
amikor nem is ezen a hegyen,
nem is Jeruzsálemben fogjátok
imádni az Atyát.” (Jn 4,19-21)

Augusztus

„..., amikor a föld termését beta-
karítjátok, az Úr ünnepeét ünne-
peljétek hét napig.” (3Móz
23,39b)

Szeptember

„Leborulok szent templomod
felé, és magasztalom nevedet
kegyelmedért és igazságodért,
mert mindennél magasztosabbá
tetted nevedet és beszéde-
det.” (Zsolt 138,2)

Október

„Ő pedig így felelt: Ha közületek
valakinek van egy juha, és az
szombaton verembe esik, ki az,
aki meg nem ragadja, és ki nem
húzza? Mennyivel drágább pedig
az ember a juhnál! Szabad tehát
szombaton jót cselekedni.” (Mt
12,11-12)

November

„Íme a hegyeken van már az
örömhírt hozó lába, aki békessé-
get hirdet. Ünnepeid, Júda, ünne-
peidet, teljesítsd fogadalmaidat,
mert többé nem vonul át rajtad a
semmirekellő: mindenestül el-
pusztult.” (Náh 1,15)

December

„Nyolc nap elteltével körülmetél-
ték, és a Jézus nevet adták neki,
ahogy az angyal nevezte, mielőtt
megfogant volna anyja méhé-
ben.” (Lk 2,21)

Ünneprontók

Van valami imponáló, irigylésre méltó abban, ahogy a mérkőzésekre rendszeresen eljár a szurkolók hada. A csapat színeibe való öltözés, a közös cél, az együtt dobbanó szívek, a lobogtatott zászlók, a sippal-dobbal, énekkel való bátorítás közösségi élménnyé, már-már ünneppé emeli az alkalmakat. A pályán levőket hajtja a támogatók buzdítása. Küzdenek, hogy meghálálják a bizalmat, és csalódást ne okozzanak. A legjobbakkal is előfordulhat ugyan, hogy vereséget szenvednek, de nincs elmarasztalás, nincs harag, amíg mindenki lelkiismeretesen teszi a tőle telhetőt.

Ünneprontóvá az válik, aki felkészületlen lép a pályára, aki magát többre tartja annál, hogy elismerje a rendszeres edzés szükségességét. Aki úgy gondolja, hogy adottságai és eddigi eredményei feljogosítják a felkészülés mellőzésére. Aki nem szívből, hanem színből játszik. Aki nem érez felelősséget a nézők iránt.

És ünneprontóvá válik az is, akit nem érdekel, hogy milyen célból gyűlt össze a közönség, sem az, hogy mi történik a pályán. Saját szórakoztatására petárdákat, füstbombákat dobál, gyújtogat, rendet bont, kirúg a hámból. Szidalmazza a játékvezetőt, az ellenfelet, hangoskodik,

sérteget, távol áll tőle nemcsak a sportszerűség, de bármiféle szabály betartása is. Számára ilyen az ünnep.

Pál apostol a leveleiben többször használ a sport világából vett hasonlatokat: versenypályáról, futásról, öklözésről, díjazásról, koszorúról ír, párhuzamba állít, szemléltet, hogy megértesse az olvasókkal saját küzdelmét. Példáját követve próbálom érzékeltetni, hogy mi a gond az ünneplésünkkel. A vasárnapjainkkal például. Templomba készüléskor átjárja-e a szívünket az a várakozás, az az izgalom, mint a mérkőzésre készülő szurkolóé? Foglalkoztat-e legalább annyira, hogy mi lesz a felolvasott ige, mint a drukkeret a kezdőcsapat felállítása? Remélem és vágyom-e úgy arra, hogy az ige üzenete célba érjen, ahogy a szurkolók várják a pályán szerzett találatot? Tudunk-e úgy örülni, mint ők? Érezzük-e, hogy egy akaratallal vagyunk együtt, közös a célunk, akár a lelátókon összegyűlteknek? Büszkék vagyunk-e arra, hogy egy táborba tartozunk? Fel tudunk idézni egy-egy igehirdetésben hallott gondolatot, úgy, ahogy a szurkolók beszélnek a mérkőzés legszebb jeleneteiről?

Amikor igehirdetés helyett különböző összeesküvéselemzések népsze-

rűsítése, bel- és világpolitikai összefoglaló hangzik el a szószékekről, amikor a prédikációban elmondottak nem a felolvasott ígét magyarázzák, hanem távolról sem kapcsolódnak hozzá, az elbizakodott, felkészületlen sportoló képe jelenik meg előttem. Nem a gyengébb képességű, törekvő játékosok fosztanak meg az ünnep örömétől, hanem a többre képes hanyagok, a rögtönzők, sumák, akik sem a pályát, sem a közönséget nem tisztelik.

A föld sója vagyunk, példát kell mutatnunk a világnak, ízéssé, vonzóvá kell tennünk a keresztyénséget, az ünnepeinket! A megszokásból, kényszerű hagyományápolásból fakadó templomlátogatás nem több egy jelenléti ív aláírásánál. Egy napirendi pont teljesítése, kipipálása – nincs ebben semmi felemelő. Ha a közös igehallgatás, éneklés, hitvallás, ima nem érint meg, nem lelkesít, akkor csupán szemléltető és nem részesei vagyunk az eseményeknek, olyanokká válunk, mint a lelátókon unatkozó nézők. Elmondhatjuk majd, hogy ott voltunk, láttuk, hallottuk, mi történt, miközben halaszthatatlan üzeneteket írtunk, a telefon képernyőjén követtük, hogy ki mit főz ebédre, és hol tölti a hétvégét.

Munkaszüneti napokká és hosszú hétvégekké degradáljuk az ünnepeket, a lelkesedés helyét átveszi a lazítás. A felszabadító örömet az ajándékozás kényszere és a kisült kalács gondja. Mintha a feltámadás megrendítő, semmihez sem fogható ténye és az örök élet ígérete már nem lenne elegendő ok az őszinte öröme, ünneplésre. Ha pedig ünnep nincs, akkor ünneprontók sincsenek, kár erre fecsérelni a szót.

• BUSTYA SÁNDOR

Az ünnepek meghittsége

Virginás Tar Emese a Maros Megyei Múzeum Néprajz és Népművészeti Osztályának muzeológusa. Temesvári születésű, de Maros megyei gyökerekkel rendelkezik, ugyanis az édesapja marosmagyarói. Érettségi után Temesvárról Kolozsvárra került, ahol néprajz szakot végzett, majd egy ideig ott is dolgozott, innen költözött Marosvásárhelyre. Férjével és két gyerekükkel, a 3 éves lányukkal és a 6 éves fiukkal most Nyomáton laknak. Vele beszélgettünk az ünnepről.

– Többféle ünnepet különböztünk meg. Van az ünnepeknek egy ciklikussága, az évet ugyanis fel lehet bontani ünnepkörökre, ezekhez pedig különböző rítusok kapcsolódnak. Megkülönböztetünk kalendáris ünnepeket, amelyek fixek, mozgóünnepeket, az agrártevékenységhez kapcsolható ünnepeket, illetve az egyénhez, a személyhez, a szűk családhoz kapcsolódó ünnepeket. Elég jellemző a posztmodern társadalmakra, hogy a közösségi értékekről az egyénre helyeződik a hangsúly, ennek a születésnapok az egyik legnyilvánvalóbb jelei. Régebb a névnapokat ünnepelték, nem véletlen, hogy a magyar folklórban nagyon sok névnapköszöntő van. Köztudottan a napjának az estjén mentek köszönteni az Istvánokat, Jánosokat, Andrásokat, és ennek közösségi jellege volt, míg a születésnapokat az individualizmus jellemzi. Ezek már

nem a közösségről szólnak, hanem az egyénről.

– **Ez nyilvánvalóan azt jelenti, hogy eltolódnak az ünnepeink a szekularizáció és individualizáció irányába. Más tekintetben is változnak?**

– Egyértelműen változnak, néprajzusként ezt elsősorban a hagyomány szempontjából tudom megközelíteni, meghatározni. Azt tanultuk, de ez könnyen be is látható, hogy akkor tekinthető valami hagyománynak, ha az három generáción keresztül átadódik. Ez nem jelenti azt, hogy három generáción keresztül pont ugyanúgy kell megjelennie, megismétlődnie, az elemek ugyanis folyamatosan lekopnak, de gazdagodhatnak újabb elemekkel is. Fontos itt megjegyezni, hogy ez nem csak a néphagyományra jellemző, lehet szó akár egy intézmény hagyományrendszeréről is. A hagyományban benne rejlik a változás. Ami a népi kultúra hagyományrendszerét illeti, itt a kollektivizálással egy korszak lezárult. Az a típusú kultúra, amit a hagyományos agrártevékenység keretezett, gyökeresen megváltozott, és a parasztságot egy entitássá tevő körülmények megszűntek, ezzel pedig a népi kultúrához tartozó ünnepeink, a szokásrendszer megváltozott, kicserélődött. Törekvések vannak arra vonatkozóan, hogy egy részüket megmentsük, átmentsük, számos településen revitalizáltak megszűnt népszokásokat, mondjuk a szüreti bálakat, farsangi mulatságokat.

Előfordul, hogy ami fennmaradt, csonkán él tovább, esetleg a tartalom kikopott mögüle, megmaradtak a formalitások. Nagyon jelentősek az

egyházi ünnepek egy-egy közösségnek az életében. Ezeknek a változása nem olyan egyértelmű, főleg azért, mert ez a változás az egyház által normalizált rendszer szerint történik, és emiatt szabályozottabb is.

Azt látjuk, hogy az ünnepek szempontjából a közösségi jelleg változik leginkább. Azzal, hogy a közösség egy tagja nem vesz részt az ünnepben, azzal kimondatlanul is elhatárolódik, nem vállal abban az esetben közösséget a többiekkel. A kohézió gyakorlatilag megszűnik.

– **Mitől válik ünnepé egy alkalom?**

– Az ünnep megkülönböztetett idő, kiemelt idő. Az ünnep egyik fontos szerepe, hogy tagolja az időt. Függetlenül attól, hogy ezt mivel töltjük ki, mert ez nagyon sokszínű lehet. Például egy vasárnap mitől lesz kiemelt? A templomozás lehet a

• Interjú

kiemelt pontja a vasárnapnak, de akár a munkától való elhatárolódás is lehet egy módozata. Ennek a népi hagyományban is megvannak a gyökerei, az ünnep legtöbbször a munka tilalmával is járt. Vannak olyan napok, amelyek különböző hiedelmekből fakadóan mindenféle munkától, vagy csak a női munkáktól való megtartóztatást tette kötelezővé, de a vasárnap is ilyen nap, amikor az emberek nem dolgoztak. Az ezek mögötti tartalom mára már kevésbé ismert, sokan nem tudják, hogy milyen hiedelem húzódott meg mögötte, mégis tartják a szokást. Az viszont fontos hozadéka lehet, hogy megkülönbözteti a hétköznapiaktól, és ilyen értelemben része az ünnepnek.

– **Ma az ünnepeink egy része kisebb-nagyobb felhajtással jár, ajándékkal vagy akár tűzijátékkal, ami nyilvánvalóan nem ősi hagyomány...**

– Emögött a modern embernek a versengését látom. Korábban az ünnepeknek nem volt része például az ajándékozás. A köszöntés, a jókívánság volt a fontos momentum. Ennek jól kialakult rendszere volt, aminek fontos eleme volt a kölcsönösség is: megöntözte a fiú a lányt, cserébe meg tojást kapott, de ez mindig a lehetőségekhez volt mérve. A paraszti kultúrában az embereknek pénzük alig volt, a tárgyfelhalmozás a modern fogyasztói társadalom jellemzője.

– **Ma már sok ünnep elképzelhetetlen ajándék nélkül...**

– Igen, ebben komolyan benne van az az életforma, amit ma élünk, a folyamatos rohanás. Hogy azt az időt nem tudjuk rászánni, de az anyagi lehetőségeink megvannak az ajándék megvásárlására, és akkor így kompenzáljuk.

– **A rítusok egyike-másika nagyon tetszetős tud lenni, érdemes-e ezeket megtartani, vagy elegendő dokumentálni?**

– E tekintetben más-más elbírálás alá esnek a népi és az egyházi ünnepek, de minden esetben a közösség

dönthet arról, hogy erre a továbbiakban is szüksége van-e, vagy sem, változatlanul megtartanak ünnepeket, vagy módosítanak rajta, elhagynak elemeket és újakat vonnak be. Vannak újabb ünnepeink, vannak új hagyományaink, elég csak a Bálint napra gondolni, ez önmagában nem rossz. Azt, hogy mit érdemes megtartani, és hogy érdemes-e megtartani, azt nem szeretném megmondani, nem tisztzem ekkora horderejű kérdésben dönteni. Elképzelhető, hogy vannak hagyományok, amelyeket elhagyhatunk, másokat meg érdemes megőriznünk. Mindenképpen a megőrzött ünnepek hozzájárulhatnak a közösség kohéziójához, még akkor is, ha kiüresedtek.

– **Mi a helyzet az új hagyományok teremtésével?**

– Ez mindig attól függ, hogy ki és milyen céllal szeretne hagyományokat teremteni. Ezeket kitalált hagyományoknak nevezzük. Egyik fontos jellemzője, hogy visszavezethető, mikortól vált hagyománnyá, akár egy egyénre, de legalábbis egy korszakra. Ilyen például a kortárstalálkozó hagyománya, ami nem vezethető vissza régmúlt időkre, de ettől még jelentős. Az embernek alapvető igénye van arra, hogy hagyományai legyenek. Akkor érezzük magunkat biztonságban, ha megvan körülöttünk a rend, és tudjuk, hogy ebben miképpen mozogunk. A modern embernek az az egyik nagy nehézsége, hogy azt mondja: „úgy akarom

megélni az ünnepemet, a vallásosságomat, a hitemet, ahogy nekem jó, nekem ne mondja meg az egyház vagy bárki más, hogy ezt miként tegyem”. Ez az egyénről szól, és sok bizonytalanságot szülhet. Ha elmegyek egy eseményre, akkor nem tu-

dom ott hogyan kell viselkedjek. Hogy egy személyes példát is mondjak: a paraszti kultúrában a halált a maga természetességében tudták kezelni. Már fiatalon részt vettek a temetéseken, én viszont felnőtt koromig nagyon kevés temetésen voltam, a szüleim így szerettek volna az ott tapasztalható fájdalomtól megóvni. Tehát felnőttként kellett megtanulnom ezeknek az eseményeknek a rendjét, ami bizonytalanságot is szült bennem. Tehát, ha „kivonul” az ember a közösségből, annak megvannak a nehézségei is.

– **Az ünnepeink tekintetében mire érdemes vigyáznunk?**

– Úgy gondolom, hogy a családdal közösen megült minőségi idő az, ami nagyon sokat tud nyújtani. Nem kell eltávolodni a közösségnek a szokásaitól, legyen szó akár az ajándékozásról is, mert van ennek is egy dinamikája. De azt is gondolom, hogy nem szabad túlzásokba esni, érdemes egy-egy ünnep bensőségére energiát fordítani, akár kisközösségben, akár családdal vagy egyedül ünnepelünk. Ha ezt meg tudjuk tenni és meg tudjuk becsülni, félre tudunk tenni mindenféle elektronikai eszközt, és fizikai valóságában megélni azt az időt, pillanatot, akkor ez nagy kincs tud lenni.

• KORÖNDI KINGA

Közelebb kerülni Istenhez és egymáshoz

Vasárnap nem a plázákban sétálnak, vásárolnak, nem házi feladatokat készítenek, és nem a barátokkal találkoznak, hanem templomba mennek, együtt ebédelnek, és a délutánt, estét otthon, közös programokkal töltik. Kilépnek a hétköznapi életből, Istenhez és egymás felé fordulnak. **Sárossy Krisztinával** beszélgettünk az ünnepekről és azok fontosságáról.

Közös elhatározás

Krisztina és férje, Attila különböző szokásokat, hagyományokat hozott a közös családi életükbe. Mint Krisztina meséli, nekik otthon is fontos volt az ünnep, mindig nagy készülődések előzték meg, különösen az egyházi nagy ünnepeket. De inkább a külsőségek voltak a fontosak, hogy rend legyen, finom sütemények és ételek készüljenek, és minden kész legyen az ünnepre.

Amikor közös életüket kezdték, akkor elhatározták, hogy tudatosan figyelnek az ünnepekre, legyen az vasárnap, születésnap vagy más, egyházi ünnep. Ehhez az elhatározásukhoz tartották is magukat, és három lányukat is úgy nevelték, hogy megérezzék és megértsék a vasárnap és az ünnepek fontosságát. Vasárnap számukra a közös együttlét alkalmá. Együtt mennek templomba, a lányo-

kat már egész kicsi korukban vitték az alkalmakra, ma is közösen mennek a 14 éves Mónikával, a 12 éves Annával és a 8 éves Noémivel. A vasárnapi ebéd után olyan programokat szerveznek, amelyekben mindenki kedvét találja, társasjátékoznak, beszélgetnek, elcsendesedve készülnek az új hétre. A házi feladatok már szombaton kész vannak, a baráti társaságokkal is szombatonként találkoznak, a vasárnap Istené és a családé.

„Az egész hét után szükségünk van az elcsendesedésre. Nem hallgatunk rádiót, nem nézünk tévét, az istentiszteleten Istenre, otthon egymásra figyelünk. Kell a megállás, kellenek a közös családi programok, együttlét, a feltöltődés.”

Nem mindig sikerült

Krisztina arról is mesélt, hogy mivel tudógyógyásként dolgozik, a

koronavírus-járvány ideje alatt sokszor nem tudták csendben és maguknak megtartani az ünnepet. Akkor sokat dolgozott, sokat kellett telefonon egyeztetni, betegeket meghallgasson. Akkor, de most is, sok betegnek elég, ha meghallgatja őket, ha lelki támaszt nyújt nekik. De mindez negatívan érintette a családot, a lányok nehezen viselték, hogy édesanyjuk nem csak rájuk figyel, a vasárnapok nem csak a családé.

Éppen ezért most újra, még jobban figyelnek arra, hogy templomba tudjanak menni, és együtt lenni. Böjtfőkor is közösen vettek úrvacsorát a férjével, és utána arról is beszélgettek, hogy a böjtben, a húsvét-ra készülve, hogyan tudnák még jobban megélni ezt az időszakot. Készítettek egy naptárt, amelyben felírták, hogy minden nap mire figyelnek oda, miről mondanak egy kicsit le, ide bekerült például, hogy egy nap nem tévéznek, vagy más kisebb dologról mondanak le. Adventben is így, tudatosan készültek az ünnepre, minden nap egy kicsit ráfordították figyelmüket és lelküket a közelgő ünnepre.

A családi ünnepek is fontosak

A családban a születésnapok is nagy jelentőséggel bírnak. A lányok már ébredéskor egy kis meglepetést kapnak, köszöntik őket, hiszen aznap ők egy kicsit fontosabbak, ők az ünnepeket. Mindig megkérdezik őket, hogy mit szeretnének, mire vágnak, de fontos a meglepetés is. Hogy a barátokkal, családtagokkal tudjanak közösen ünnepelni. Kriszti-

na mosolyogva meséli, hogy férje negyvenedik születésnapján is egy meglepetés bulit szerveztek neki, nagyon jól sikerült.

Megkérdeztük, hogy a vasárnapi programokhoz mit szólnak a kamaszkorban levő, lépő lányok. Elmondta, hogy egyelőre nincsenek ellenkezések, elmondják ugyan, hogy azokon az ifjúsági alkalmakon, amelyekre járnak, ott vidámabbak a keresztyén zenék, mint a templomban. Konfirmálásra készülő nagylányukkal most beszélgettek a vallástétel fontosságáról, arról, hogy mit is jelent a konfirmálás, a református vallás és arról, hogy a konfirmálás egy döntés, amit komolyan kell venni.

Beszélgetésünk során Krisztina többször elmondta, hogy férjével arra törekednek, hogy tudatosan megélik az ünnepet, és átadják ezt a gyermekeiknek is, remélve, hogy a vasárnap, az egyházi és családi ünnepek megtartása, megőrzése fontos lesz nekik most és a későbbiekben is.

• SIMON VIRÁG

La vita è bella

Fáradtan érkezett haza a munkából. Egyre többet vállalt, hiszen egyedül kellett előteremtenie mindent. Pénzbe került az étel, pénzbe a ruhák, a számlák... nem akart most erre gondolni. A kislánya ugyanis nem tud erről, és nem is tudhat, nem is kell tudnia róla. Hiszen olyan gyorsan elszállnak a gondtalan gyerekevek. Amint belép a lakásba, röpi felé csupa mosoly kislánya. Meséli, hogy az óvodában kívül barátkozott, miket tanultak, hogy másnapra végre pirosba öltözhetnek, hiszen most van a színek hete. Mire kifújja magát, már látni, hogy lóg az eső lába. Ebből nem lesz játszótérezés. Itthon kell lefoglalnia a gyereket valamivel, de ötlete sincs, mi lehetne az. Végül hosszas alkudozás után elvetik a társasozást és a bújócskát is. A hercegnőshöz ma neki nem volt igazán kedve, próbálta kihúzni magát belőle. Végül abban maradtak, hogy teadélután szerveznek. Mire az asztalt előkészítették, ünnepelőbe „öltöztek” ők maguk és a babák is, már jócskán esett. Kirakosgatták a kekszeket és a kockacukrot. Hirtelen ötlettől vezérelve igazi teát is főzött, és kitöltötték, majd szürcsöltették a mentateát is. A beszélgetés a babákkal nehezen indult – úgy lehet nem voltak teadélutánhoz megfelelő hangulatban –, így a vége felé csak ők ketten maradtak, és beszélgettek. A hirtelen jött zápor után már visszasiütött az esti Nap mire véget ért a játszás. Vacsora után mese és altatás következett. Az ima után pedig egyszerre csak az jutott eszébe, hogy milyen szép ünnepük volt kettejüknek ma délután. Egyszerű, mégis díszes, odafigyelős, de nem túlgondolt, és csak mosolygott, hiszen az együtt töltött idővel az ajándék is megvolt az ünnephez. Mert az élet szép!

- k2 -

Győry József

Konfirmáló fiamhoz

Emlékezem, fiam
Harminc év előttre,
Ősz lelkipásztorra,
Bibliás szülőkre.
Csendes nagymamára,
Ki már hatvanéves,
Fáradtan is olvas,
Mert ígére éhes.
Általuk konfirmált,
Erősített az Úr.
Emlékező szívem
Tőlük ma is tanul.

Imádkozom, fiam
Érted és értetek,
Kiknek a szívébe
Ige-magot vetek.
Ki minket megváltott
S élő példát adott,
Kérni, keresni és
Zörgetni tanított.
Hogy benned az ugar
Termőfölddé legyen,
Lélekért, esőért
Imádkozzál velem.

Reménykedem, fiam;
Nem nevelésemben,
Nem tudásotokban:
Ígéretetekben.
Urunkban reménylek,
Aki megígérte:
Nem tér meg üresen
Hirdetett ígéje.
Őreá figyeljete,
S ifjú szíveteket
Jóval tölts be a
Megváltó szeretet.

Nagyon szeretünk ünnepelni

**Sólyom
Orsolya**

második generációs vállalkozó, a Sólyom vendéglő tulajdonosi körébe tartozik. Nemrég hazatelepült férjével, akivel egyébként Budapesten továbbra is fagyizót működtet egy sétálóutcában.

– Mióta én haza, a férjem meg ideköltözött, egy picit kihívás működtetni nyáron a fagyizót, hiszen nem tudunk állandóan jelen lenni. Viszont van egy nagy előnye is: nagyon jól meg kell szervezni a munkát, és ügyesen kell delegálni. Ezt persze még mindig tanuljuk.

Az is egy külön fejezet, hogy a férjemnek milyen volt hátrahagyni felnőttként egy országot, és egy teljesen más kultúrában boldogulni. Itt újrakezdeni, fészket rakni, gyereket tervezni, érdekes része az életünknek. A férjem, szerintem, nem gondolta volna, hogy ennyire jól fogja érezni magát itt, de én tudtam. Ismertem ezt a helyet, a befogadó családomat, baráti körömet. Ezzel egyáltalán nem is volt gond, ami meg a más kultúrát illeti, ezt is nagyon ügyesen megélte... – meséli, de a történetnek ez a szála megérne egy teljes interjút. Maradjunk inkább a témánknál.

– A rendezvények megváltoztak az utóbbi időben, egyre több kisebb eseményre érkezik foglalás hozzánk. Ezek viszont létszámban nagyobbak, mint korábban. Kis esemény alatt eljegyzést, konfirmálást, keresztelőt, születésnapokat, bérmezőzést, balla-

gást értek, és amikor azt mondom, hogy megnőtt a létszám, akkor arra gondolok, hogy ma egy 130 fős eljegyzés sem kirívó, miközben korábban ilyen méretű esküvők voltak. Ezzel egyidejűleg mintha a nagy események létszáma csökkenne a korábbihoz képest. Az ilyen életese-
ményt itt, mint általában az egész

is, és ettől családiasabbá, meghittebbé válik a hangulat.

– Tudjuk, hogy mitől és miért változik a típusa, a jellege a rendezvényeknek?

– Nem tudom kihagyni a gondolatmenetemből a világjárványt. Talán ebben az időszakban lemorzsolódtak a lazább kapcsolatok, és az emberek már nem látták szükségesnek ezeket újra felvenni, újra megerősíteni. Ugyanakkor egyre népesebbé válnak a kis események, és a szervezők egyre komolyabb elvárásokkal néznek az ilyen rendezvények elé.

Szerintem a gazdasági helyzet és az élet-
eseményekhez kötődő rendezvények mérete, illetve a ráfordított

Balkánon, komolyan veszik. Az egész család elszántan vesz részt a szervezésben, és már hagyománya van annak, hogy nem sajnálják rászánni sem az anyagiakat, sem az időt. Ez egy mérföldkő, amikor a szülő is úgy gondolja, hogy teljesítenie kell a kötelességét, és ezt jó szívvel teszi.

El is lehet ebben vesztődni, lehet nagy túlzásokba is esni... Szerencsére a mi termünk, stílusát és befogadóképességét tekintve is mértéktartóbb. A terem közel 250 fő befogadására alkalmas, így nem tud és nem is akar kimagaslóan grandiózus lenni. Nálunk inkább családias a hangulat. Nagyobb rendezvénytermekben megtörténhet, hogy „elvesztődnek” a meghívottak, míg nálunk mindenki lát mindenkiket, meg persze a táncparkettet

erőfeszítés között van összefüggés. Nyugatabbra sokkal kisebb létszámú és szerényebb esküvőket rendeznek. Elég csak egy határral odébb menni, és látjuk, hogy nem annyira ételközpontú, evés-központú az esemény. Mifelénk ötfogásos menüsor van, plusz gyümölcsasztal, desszertasztal. Nálunk korlátlan mennyiségben van saját készítésű kézműves fagyó... Erre nem fektetnek ekkora hangsúlyt Nyugatabbra. A nyáron meghívottak voltunk egy esküvőre Németországba, ami olyan volt, mint egy teadélután, az ajándékozás gesztusa pedig csak szimbolikus. Talán ahol anyagilag a történelem folyamán huzamosabb ideig nagyobb jólétben élt a társadalom, ott a gyűjtés nem szempont. Itt azonban nem lehet megelégedezni arról, hogy korábban egy esküvőből el lehetett

kezdeni az életet. Ez ma már itt nem feltétlenül állja meg a helyét, Magyarországon pedig azt lehet hallani, hogy tiszta ráfizetés.

– Milyen tanácsot tud adni azoknak, akik ügyfélként jönnek Önökhöz?

– Azt a rendezvénytermet választák, ahol komolyan veszik őket, és minden kérdésükre türelemmel válaszolnak. A szolgáltató ne csak letudni akarja ezt az eseményt. Mi mindig igyekszünk megoldást találni a különleges igényekre is. Egy esküvő szervezésekor nagyon sok kérdés felmerül, és nem kell feltétlenül nagyon felkészülten érkezzenek hozzánk, hiszen sokféle javaslattal tudunk előállni. Azt a visszajelzést kapjuk

egyébként, hogy ebben jók vagyunk, hogy végtelen türelemmel tudjuk kezelni a különféle igényeket. Ehhez azonban az kell – és ez adott –, hogy élvezzük csinálni, mert minden rendezvény egy új történet, egy új helyzet, új szereplőkkel, akiktől mindig tudunk tanulni valami újat. Fontos, hogy mi nem futószalagon szervezzük az eseményeinket. Vannak fontos kérdések, amelyek csak menet közben derülnek ki, de mi rászánjuk az időt a tervezésre, az igényfelmérésre. Épp ezt szeretem a munkámban, hogy annyi érdekes emberrel találkozom. Nem volt még két egyforma eseményünk, és ezek indítanak el bennem új gondolatokat.

– Milyenek a saját ünnepeik?

– Nekünk van egy kedvenc olasz vendéglőnk, ahova szívesen járunk, de nagyon szeretünk otthon is ünnepelni. Most hogy hazaköltöztünk, úgy tudunk örülni egymásnak, olyan mintha folyton ünnepelnénk. Én nem úgy mentem el Pestre, hogy ott maradok. Két hónapra mentem, és hat év lett belőle, egy házasság és egy vállalkozás. Ráadásul ugyanabban az időben az öcsém is kitelepült. Hat évvel később egymás után jöttünk haza, és ennek az egész család nagyon örül. Már nem szorítja az idő szűkös keretbe az ünnepeket, már nem kell visszamenni egy másik országba karácsony vagy húsvét után, így aztán valósággal vég nélkül

folynak az ünnepeink, ahányszor csak összegyűlünk. Mi mindent meg tudunk ünnepelni: a keresztény egyház naptári ünnepeit, a születésnapokat, névnapokat, egymás sikereit. Gyakorlatilag vadásszuk az alkalmakat, hogy ünnepelhessünk...

– Miben áll egy ilyen ünnep?

– Hát Prosecco mindig van, mert nagyon szeretjük. Édesanyám nagyon jól főz, tehát jó ételek mindig vannak. Néha én viszem a süteményt, az öcsém karácsonykor egy nagyon jó társasjátékot vásárolt, összegyűlünk, játszunk, sztorizunk, tervezünk és nosztalgizunk.

– Melyek a külsőségek, amelyek elengedhetetlenül hozzátartoznak az ünnephez?

– A jeles napokon mindig előke-rül az ünnepi ebédkészlet. Lecserél-jük az evőeszközöket, terítőket, van-nak megszokott menüsoraink kará-csonyra és húsvétra, de ennél sokkal fontosabb, hogy a mezőségi nagy-szüleimtől származó alapanyagok visszaköszönnék ezekben a menüso-rokban. Ez még szebbé teszi ezeket az alkalmakat. Azt láttam a nagyszü-leimnél és látom még most is a nyolcvanas éveiben járó nagyma-mámnál, hogy minden ünnepnek megadják a módját. Még mindig személyre szabottan készíti el a ka-lácsot, csörögét, pánkót, langallót, mindenkinek úgy, ahogy szereti. Ettől ismét csak még szebbé és emelkedettebbé válik az alkalom. Ebből is tudjuk, hogy külön-külön nagy szeretettel gondolt ránk. Így alakul át a külsőség bensőséges-sé, nagyszerűvé.

• KORONDI KINGA

Hosszú út az egység napjához

A magyar református egyház életét – és benne szervezeti felépítését – nagyban meghatározta az ország történelme. A reformáció idejére feldarabolódott a Mohács előtti európai nagyhatalom, a középkori Magyarország, nyugati részén a túrelmetlenül katolikus Habsburg-ház uralkodott, délen a berendezkedő Török Birodalom, Erdély viszonylagos függetlenségében másképpen élhette meg vallásos életét, ahol három elismert nemzet és a 16. század végére négy bevett vallásfelekezet jelentette a Kárpátok közötti új ország összetételét. Ezért sem véletlen, hogy 1568-ban Erdélyben, Tordán mondták ki a világon először az ún. vallásszabadság törvényét.

Amikor a 17. század utolsó évtizedében osztrák segítséggel végleg kiűzték Magyarországról a törököket, látszólag felszabadult az ország, de alapjában véve jó két évszázadon keresztül Habsburg irányítás alatt folyt itt az élet; erős németesítő és katolikus nyomás alatt meg kellett keresni és találni a protestáns egyház túlélésének, megmaradásának lehetőségét. Ezt tették hitvalló elődeink itt Erdélyben, a Felső-Tiszamentén (mai Kárpátalja), a ma Szlovákiához tartozó Felvidéken vagy a mai szer-

biai Délvidéken, sokszor nagyon magukra maradván.

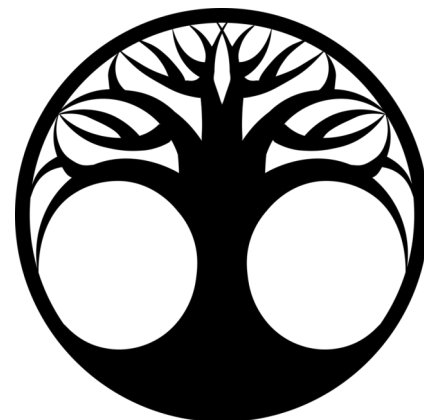
Az első nagy és sikeres közös döntéshozás az 1881–82-es nagy magyar református zsinathoz fűződik. Az 1867-es osztrák–magyar kiegyezés látszólagos vallásszabadságot is hozott magával, így bátrabban szervezkedhettek a különböző vallásfelekezetek. Egyébként ugyanez az egységkeresési folyamat játszódik le a 19. század utolsó negyedében Svájcban, Németországban vagy Franciaországban is a református egyházban.

Az első magyar református zsinat 1881. október 31-én nyílt meg Debrecenben és első ülése 24 napig tartott. Az ott hozott döntéseket a király, Ferenc József (római katolikus vallású Habsburg) nem hagyja jóvá, ezért 1882. szeptember 11–17. között újból összeülnek a zsinati tagok, elhagyják a király által kifogásolt határozatokat, majd újbóli döntésüket ezek után a legfelsőbb állami hatalom is elfogadja. Így alakul meg először az egységes országos Magyarországi Reformált Egyház, amely öt egyházkerületbe tagolódva végzi szolgálatát; az öt püspökség közül egyik az erdélyi.

Így érkezett a magyar református egyház az első világháborúhoz és az azt követő trianoni szétdaraboláshoz, aminek következtében drasztikus, új országhatárok meghúzásával ezer éve együtt élő nemzetet szakítottak szét. E döntés eredményeképpen a többfelé szakított Kárpát-medencében a magyar reformátusság egy része különböző országok többszörös – nemzeti és vallási – kisebbségében próbált megmaradni. Mindez Isten segítségével, hittel és küzdelemmel sikerült is.

Ennek a magyarelles trianoni döntésnek egyik következményeként alakultak új református egyházkerü-

letek a 20. században létrejött kelet-európai országokban: Csehszlovákiában, Szovjetunióban (Kárpátalja), Debrecenről elszakított területen (Királyhágó mellékén), Jugoszláviában, sőt a jugoszláv háború után volt/van szerbiai, horvátországi magyar református egyházkerület. Alig telt el egy évszázad a debreceni magyar református zsinattól, és a 21. század kezdetére a Kárpát-medencében öt egyházkerület helyébe már tíz püspökség jött létre. S mindezekhez hozzá kell számítani az utolsó másfél évszázadban Nyugat-Európába vagy az óceánon túlra vándorolt magyar reformátusokat, akik ott sem tagadták meg, nem hagyták el itteni ősieiktől örökölt hitüket.

Már az 1991. június 21–30. között tartott Magyar Reformátusok II. Világtalálkozója két nagy üzenettel szolgált az egység keresése felé. Először lett nyilvános a Kárpát-medencében élő reformátusok egységének vágya, kimondva és kimondatlanul vallotta határon belüli és határon kívüli magyar református: mi egymáshoz tartozunk. A világtalálkozó másik nagy üzenete megnyitotta az egységesítés útját, megmutatta az egység megteremtésének lehetőségét. Végül is ez a két üzenet – vágy és lehetőség – indította el azt a folyamatot, amely a debreceni egységnaphoz vezetett.

• Történelem

Az 1989-es kelet-európai változások után a Kárpát-medencében élő reformátusok felelős tisztségviselői érezték és vágyták az egység megteremtését. Első lépésként szerették volna az 1881–82-es zsinathoz hasonlóan egy közös magyar zsinat létrehozását, de – úgy látszott – az idő még nem volt ehhez akkor megérve. A Svájcban, Genfben székelő Egyházak Világtanácsánál még olyan, egykori szocialista országokból származó tisztségviselők (is) dolgoztak, akik nem szerették a magyarokat, és egy közös zsinat megszervezését megakadályozták. Ezért szü-

letett meg először csak a Magyar Reformátusok *Tanácskozó* Zsinata (kiemelés tőlem). Ez 1995-ben alakult meg Debrecenben, és megpróbálta átfogni a világ különböző részein élő magyar reformátusokat, vezetője Csiha Kálmán erdélyi püspök volt.

Még volt egy egységpróbálkozás: a Magyar Reformátusok Világszövetsége, amelynek vezetője Tőkés László volt. Ez a szervezet azonban nem mutatott fel eredményes tevékenységet. A magyarországi püspökök mintegy ellensúlyozásként hozták létre 2004-ben a

Generális Konventet, mint tanácskozó és javaslattevő testületet, amely aztán kidolgozta és előkészítette a magyar reformátusok egységének napját, amely 2009. május 22-én Debrecenben nagy ünnepélyes felvonulással és ünnepi istentisztelettel pecsételte meg a Kárpát-medencében élő magyar reformátusok egységének óhaját. Az ünnepségnek volt egy szép erdélyi mozzanata: az egységről szóló nyilatkozatot Tonk István erdélyi főgondnok olvasta fel.

• ÖTVÖS JÓZSEF

Szilágyi Domokos

Hétköznapiak

Az ünnep, az ünnep halandó.
Csak a hétköznapi maradandó.
A mívésnap, a meg-megújuló
kín, a keserv, soha-el-nem-múló,
élet-ígéző és halálra vált,
örök életre hoz örök halált,
örök halálra örök életet,
az ég alatt, a rögzös föld felett,
folytatódás, folytatás, mind, ami
napról napra megtart, és vallani
késztet – hogy e kényre-kedvre talált
lét – állítólag – csakis így szilárd.

Az ünnep, az ünnep halandó.
Csak a hétköznapi maradandó.

Szemhatár-tágító hétköznapiak.
A nappalokból jó reményt lopok,
álmot az éjéből, kisdéd halált,
halál-kisdédet, elmúlás fiát,
cipelem végig az életen át,
hol másokért, hol csak magam miatt.

Jönnek a napok, tova is múlnak,
vénül a tegnap, ifjul a holnap,
orgonák virradnak, orgonák hullnak,
májusok jönnek, májusok múlnak,

hajnalok lihegnek, dalok virulnak,
kísértő árnyékok mankóval járnak,
küldöttei hajdan-halálnak,
szemhatár-tágító hétköznapiak,
a nappalokból jó reményt lopok,
álmot az egekből, kisdéd halált,
jövőnek vállalt reménye szállt
vállamra, hordozom, megtartó átkot,
holnapok, tegnapok terhével láttok.

Békét a csönddel, békét ki köt?
Hagyjatok hétköznapijaim között,
mívésnapokon benn s odakint
oldani a félszet, győzni a kint,
adjatok erőt a hétköznapiakra
(az ünnepekre talán még futja),
mindig-váratlan halálunk előtt
élnünk erőt és túlélnünk erőt,
lépést tartani – lélek se rebben -
lépést tartani szerelemben,
undorban, bájban, nyomorban, félszeg
napokon legyőzni a félszet,
teremni feledést, amely gyógyít,
hazugságot, amely nem lódít,
teremni, teremni, teremni erőt
hétköznapiakra az ünnep előtt.

Szabó Dezső

Második életem

(részlet)

És nagyon szép volt, mikor vasárnap reggel, ott mellettünk, majdnem fölöttünk megmozdult az első harangszó. Átszállt a kis székelő házak, a széles mezők fölött, és nagy hívással mondta: Kergetett jobbágysai a kenyérnek és a csóknak, gyertek, legyetek együtt, hogy ne féljete. Ha látjátok egymás arcát, meglátjátok a közös sorsot, és kihál szívetekből a gyűlölet. És akkor én sütök a szívetekben, én, a közös tűzhely, a megronthatatlan egység, a bevehetetlen vár. Nincs egyedül az, ki tud imádkozni.

Jenő már felvette fekete zsinóros atilláját. A reggeli kávé mellé tette a nagy fekete táblájú Bibliát, és kereste benne a mai textust. A cseléd elővette a szép nagy fekete papi palástot és az új papi süveget, és gondosan kikefélte. Milla és Erzszi öltöztek a vasárnapi szépségükbe. Én már megreggeliztem, új ruhámban ragyogtam, és álltam az egyik nagy ablaknál. A harangszó, a szárnyait bontó áhítat, a kert illata, a falu, a vasárnap átáradt rajtam, mint egy dús lágy folyam, s valami végtelen boldog tisztaságot éreztem. Ó, hogy szerettem az Istent, mennyire gyermeke voltam, hogy fogtam két kezemmel drága jó kezét, hogy fogtam két szememmel nagy jóságú apaarcát. Milyen szép, milyen mély szavatlan beszélgetés folyt közöttünk.

Szóltam az Istenhez, nem szóval, beszéddel, látszós mozdulattal. Szóltam az Istenhez szemem kékségével, forró gyermekségem nagy fehérségével, Anyámtól lelkezzet leglelkébb lelkemmel:

– Édes jó Istenem, én olyan jó fiú vagyok, és úgy szeretlek. És úgy szeretek mindenkit. Engedd, hogy én legyenek az, aki megtöri a kígyó fejét. Engedd, hogy elvegyem anyám szenvedését, arca sápadtságát, apám haragját, nehéz komorságát. Engedd, hogy örömeire legyek édes testvéreimnek és minden magyaroknak. Ámen.

Az Isten lehajolt hozzám. Oly közel volt lehelete, hogy fürtjeim megreszkettek bele. Megcirógatta fejemet,

és szólt a szívemmel hozzám: – Fiacskám, a jóság az élet. A jóság a legnagyobb erő, a jóság a győzelem. Légy jó mindig.

És ott, a nyitott ablaknál, a nyári reggel nagy fürdetésében, szemben a keresztről feltámadt Ige templomával: alaktalan, végtelen nagy szeretetté oldódtam. Az én há-lám párázott a virágok tág kelyhén a nyári ég kék boldogsága felé. Én tártam karokat a fenyőfákban minden élet felé. Én voltam a füvel szegélyezett falusi utca szelíd elnyúlása, és voltam a fehér arcú, alázatos kis házak. Én szálltam a harangszó apró hullámaiban, s mint fényes lenge tavaszi ködöcske megszálltam a tetők mélyedéseit, az elnyúlt mezők édes bújtatásait. Én voltam az egész áhítatos vasárnapi reggel.

A falu már küldte hullámaikat az örök szikla felé. Nehéz mozgású öreg székelők, világos condra harisnyában, sötét kabátban, fekete kalappal. Öreg székelő asszonyok, sötét ruhában, sötét kendővel. Erős férfiak, anyasugárzású erős asszonyok. Fiatal legények, kiknek léptei ritmusba elevenítették az öreg földet. És fiatal lányok, hajadonfőtt, kezökben az imakönyv mellett jó szagos virágokból kis csokorral. A gyermekek nagy foltokban jöttek. Drága kis megmosdatott arcukon látszott a vasárnap méltósága, a tiszta ruha módos rangja.

Már másodikat harangoztak. Az emberek a templom előtt beszélgettek korok és nemek szerint csoportosulva. A parókiára is benyitott mindegyre valaki, különösen falusi asszonyok, lányok. Ki egypár tojást hozott, tehéntúrót, sajtot, csirkét, miegymást. Jenő egy-két népszínművesen, de nagyon kedvesen játszott szóval igen meleg tudott lenni hozzájuk, Milla bágyadságából fent feléjük egy lágy mosolyt. Aztán jött a kurátor is, mert az illem úgy kívánja, hogy ő kísérje papját az Isten házába. Mikor a harmadik harangszó megkondult, megindult a nép a templomba. Először az öreg férfiak mentek be, aztán az öreg asszonyok és sorra jöttek a férfiak, a nők, a legények, a leányok. Végül a gyerekekre került a sor, s bizony ezeknek a felszaladása hasonlított a malacok boldog futásához a csörgetett kukorica felé. Én is megindultam Millával és Erzsivel. Ők ketten a nők első padjába ültek, külön fenntartott helyre. Én a katedra mellé, a papszék szélére, mely három személyre elégséges régi pad volt.

Szép volt az öreg barátsági templom, szép festett famennyezetével, a katedra előtt az ékesen leterített úrasztalával. A sötétbarna öreg padokkal, a fekete énekeskönyvekkel. A templomnak sajátos ódon levegőjét, az öreg dolgok leheletét a lányok virágai átpásmázták a kiskertek illatával.

• Irodalom

Fenn a karzaton egy legény egy gerendát lenyomott, valami megnyikkant, s orgona és kántor széles zengéssel kezdte önteni:

A Sionnak hegyén, Úristen, Tiéd a dicséret...

Mindenki beleoldódott az énekbe, minden lélek viszszapatakzott az ősforrás felé. Az első ének után belépett Jenő bátyám, mögötte a kurátor akkurátus méltósága. Bátyám lassan, nagyon komoly arccal jött felém. Mellém állva a padba, lehajtott fővel, némán imádkozott. Aztán leült mellém.

A következő ének második versszakának első soránál bátyám megindult felfelé a katedrára vezető lépcsőkön. Amint sápadt arcú, magas alakja lassan-lassan mind fennebb ért: ez az arc mégis lélek volt, isteni izenet, lelkeket mozdító, lelkek ébresztésére elhívott lélek. És érezni lehetett: hogy a súlyos göröngyemberekből, a koporsókészre aszott öregasszonyokból, a kenyérgond-darabos kőműveseitől s a kinyíló csók fiatal ígéreteiből, még az apró elhomályosodott szemű emberpalántákból is: lelkek feszültek feléje: az örökkévalóság szélességébe belélegzés nagy várakozásával, a szeretet, a vigasztalódás, az útmegpillantás forró reménységével. A mindennapok botladozó embere most tisztán testi mivoltában is árbóc volt, lelkek árbóca, hitek bizonyosága, szívekbe konduló hívás az örök tisztaságok felé. Ó, milyen tiszta fényes hullámokat tudott vetni az én szegény, szegény bátyám élete!

És hogy tudott beszélni ez a fiatal férfi! Itt nem ragadt le szempilla, nem bágyadt rá a hat napon eldolgoztatott test a felfigyelő lélekre. A szemek megtágulva, mint vágyó, forró kezek kapaszkodtak a megnyilatkozó lelkipásztorba, a kissé megsápadt fényükön nagy szárnyak suhanása verődött vissza. Ó, hogy tudta mondani ez az ember az egész emberi szívet, hogy zokogott és hívott, feddett és kért, hogy vitte csodálatos hangjával, hangjában kiteljesedett lobogó lelkével mindenki szívét, míg minden szívet egyetlen csokorba tartott fel, fel egészen az Isten arcához: Nézd, Atyám, ezek a barátsági embermezők virágai, szelíd füvek és egyszerű, szegény virágok, de kelyhükben most a te pillantásaid tisztasága reng. Légy jó, Atyám, szegényekhez, kíméld meg őket haragod mostohaságaitól, örködjék a te nagy jóságod a szegény székelő mezők fölött.

Utolsó mondatánál az egész templom nagy zúdulással állott föl. És a kenyér és a vágy nehéz korbácsai, a Halál leskelődő szemei előtt: mindnyájan, kikönnyesedő szemekkel, fájdalmas-boldog öleléssel védve és vigasztaltan: együtt voltunk a Szabó Jenő tiszteletes úr lelkében. És a mi mellünkben tört ki az orgona nagy zengése:

Tebenned bízunk eleitől fogva...

Lászlóffy Aladár

Erdélyi templomok fehére

Erdélyi templomok fehére

vigyáz az idő türelmére.

A templom mindig ünneplőben
állott a mívesnap-időben.

Vándor, ki bárhova is mennél,
úgyis nagy szeme előtt lennél.

A tornyok mind utánad szólnak:
nélküled mi lesz velünk holnap,
mikor a közel és a távol

egymással rólunk is elszámol?

Keresd magadban azt a sarkot,
amely szívednek otthont alkot,
a legcsendesebb csendességet,
melyben már csak a lélek éghet,
amely nem bontatott le, nem rom,
még ép és tiszta, mint a templom.

Kavics vagy roppant kőfalából;
hát számolj, számolj, számolj!...

Ahogy tova a sorsunk foszlik,
a száz út millióvá oszlik;

századok számolták el rendre:
hány zsák s mennyi a búza benne,
s ezer év számolta meg itten,
hogy egy az Isten! egy az Isten!...

Vándor, ha átvonulsz e tájon,
a harangszó csak akkor fájjon,
ha Istent s földjét — ezt az egyet,
valami folytán elfeledted.

Thuróczy Károlyné Madarász Margit

(1884–1959)

Ha ünneplésre gondolok, családi összejövetelek jutnak eszembe. Kiüresítettük a két nagy szobát, és hosszú asztalokat terítettünk meg hófehér damasztabroszokkal. A legszebb tányérok, evőeszközök sorakoztak katonás rendben, és várták a vendégeket. A hátsó konyhában főtt a finom húsleves, sülték a húsok, a sütemények pedig csak arra vártak, hogy szeletenként tálcára kerüljenek. A legkisebb családi ünneplés is 30-40 főt jelentett, hiszen mindkét szülőm többgyermekes családból származott. Születésnap, eljegyzés, ballagás, kántálás, húsvéti locsolkodás mind-mind jó alkalom volt együtt lenni Isten figyelő, óvó tekintete alatt.

Madarász Margit élettörténetén gondolkodva ötlött fel bennem a gyerekkori emlék, hiszen ő nemcsak arról híres, hogy az első magyar női teniszbajnok volt, hanem arról is, hogy második házassága kezdetén abbahagyta a sportot, és egy egészen más irányt vett az élete. A vendéglátás, főzés, receptek birodalmába lépett, és ott is nagyot, sőt mondhatni érdekeset alkotott.

1884-ben született Budapesten. Miután szülei elváltak, egy olyan pótapát kapott Cséry Lajos személyében, aki saját és nevelt gyermekeivel beutazta Európát, nyelvekre és teniszre oktatta őket. Így lettek híresek nemcsak Magyarországon, hanem külföldön is. Madarász Margit 1908-ban Hamburgban a német bajnokság női egyes győztese lett. Kunz Pállal kötött házassága nem tartott sokáig, hamarosan megözvegyült. Második házassága sorsfordulót jelentett számára, hiszen Thuróczy Károly alispán feleségeként megsza-

kadt sportkarrierje, és teljes odaadással nem mindennapi háziasszonyi szerepet töltött be. Vendéglátásait lakomáknak tekintette mindenki. Receptjeit megőrizte, alaposan leírta az elkészítés módját, azt is, hogy honnan, vagy kitől kapta: Szt. Hubert

tekercs (Ritz), Rák provenciale módra (Nemzeti Casino), Habkosár (Öreg Szakácsné), Indián bomb (Mama). Lakomái híresek voltak, hercegek, bárók, grófok is ültek az asztala körül.

A II. világháború alatt férjével Németországba menekült. Itt is szorgalmasan gyűjtötte a recepteket. 1947-ben tért haza özvegyen, azzal a sejtéssel, hogy kitelepítés vár rá. A száműzetésbe receptes könyvecskéjét is magával vitte, és a helyzetnek megfelelő receptek kerültek bele: Rántott hal grízből, Szegénytorta

stb. A kitelepítés után Nyáregyházára kerül özvegy testvééréhez, és ott szegényes körülmények között hétköznapi, hagyományos ételeket főzött a kilencfős családnak. Madarász Margit *Százéves szakácskönyve* bizonyítéka annak, hogy luxuslakomához vagy szegénykonyhához egyaránt szükség van a mindennapi kenyérre, annak megbecsülésére és az érte való hálaadásra. Amikor asztalodhoz ültetsz valakit, és akár a világ legegzenetikusabb vagy legegyszerűbb ételét teszed elébe, ott kell legyen a szívedben annak a tudata, hogy talán angyalokat vendégeltél meg.

Madarász Margit földi pályafutása 1959-ben ért véget Budapesten. Mind a sport, mind a gasztronómia területén maradandót alkotott, talentumait nem ásta el, hanem Isten dicsőségére és az emberek javára kamatoztatta.

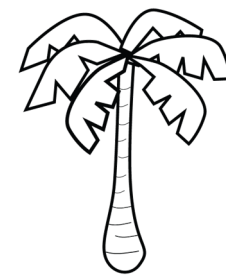
Kitartása, a jólétben és a nélkülözésben is tanúsított leleményessége példaértékű. Arra ösztönöz, hogy az emberi kapcsolatainkról ne feledkezzünk meg. Ne sajnáljuk az időt a közös együttlétektől, ünneplesektől, hiszen azok maradandó nyomot hagynak bennünk és utánunk. Gyermekkori emlékeimet a közös családi, baráti ünnepleseinkről én is szeretném örökségül hagyni a gyermekeimnek. Annak a megtapasztalását, hogy együtt nevetni, sírni, együtt bővelkedni, szűkölködni, együtt hálát adni, ez Istennek legnagyobb ajándéka. Karácsony estéjén Mária és József sem voltak egyedül. Velük voltak a pásztorok és a napkeleti bölcsek. Az utolsó vacsorát Jézus nem egyedül fogyasztotta el, hanem azokkal együtt, akik szívéhez legközelebb álltak, a tanítványaival.

Legyenek hát nekünk is olyan közösségi, ünnepi élményeink, amelyeknek megélése Király László költő szavait mondatja velünk: „*Most már nem hiányzik közülünk senki./Isten hozta – ő, beázott posztó illata, álmok!// Most mindnyájan, végleg, boldogan, együtt vagyunk*” (Halljátok-e a dalt).

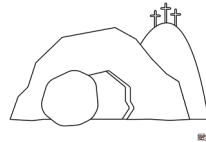
• BEREKMÉRI MELINDA

zsolt 118,24

EZ AZ A
nap
AMELYET AZ
UR
ELRENDELT
VIGADOZZUNK
ÉS
ÖRÜLJÜNK EZEN

m i k o r
ünnepeltél legutóbb?

s z e r e t s z
ünnepelni?

Különböző ábrákat
gyűjtöttünk.
Vajon milyen ünne-
pre utalnak?
A megfejtéseket tö-
led várjuk:

Az ünnepek kivételes alkalmak, szerves részei életünknek. Van-
nak családi, gyülekezeti, nemzeti ünnepeink, kerek évfordulók szű-
kebb vagy tágabb közösségben. De ünnep az is, amikor egymagam
rácsodálkozom Isten teremtett világának valamelyik páratlan részle-
tére, amikor kinyílik egy virág, vagy megérlik a gyümölcs, repülni
kezd egy pillangó, vagy dalolni kezdenek a madarak. Ilyenkor a fi-
gyelmem felfelé irányul, oda, ahova a fák, a hegyek és a templomok
mutatnak – az ég felé. Odaadással, hittel és reménységgel.

Az Isten által rendelt ünnepek nélkül szegény és sivár lenne az
életünk.

Sorrend	Ünnep neve	Esemény	Igehely
	Nagycsütörtök	Jézus bevonul Jeruzsálembe	Mt 27,46
	Pünkösd	Jézus születése	Mt 26,26-28
	Nagypéntek	Utolsó vacsora	Mt 28,6
	Karácsony	A Szentlélek kitöltetése	Mt 21,9
	Húsvét	Jézus mennybemenetele	ApCsel 2,4
	Áldozócsütörtök	Jézus kereszthalála	Lk 2, 10-11
	Virágvasárnap	Jézus feltámadása	ApCsel 1,9

Összekeveredtek a Jézus
életéhez kapcsolódó ünne-
pek, de a helyes sorrendet a
táblázat első oszlopában
kiigazíthatod...

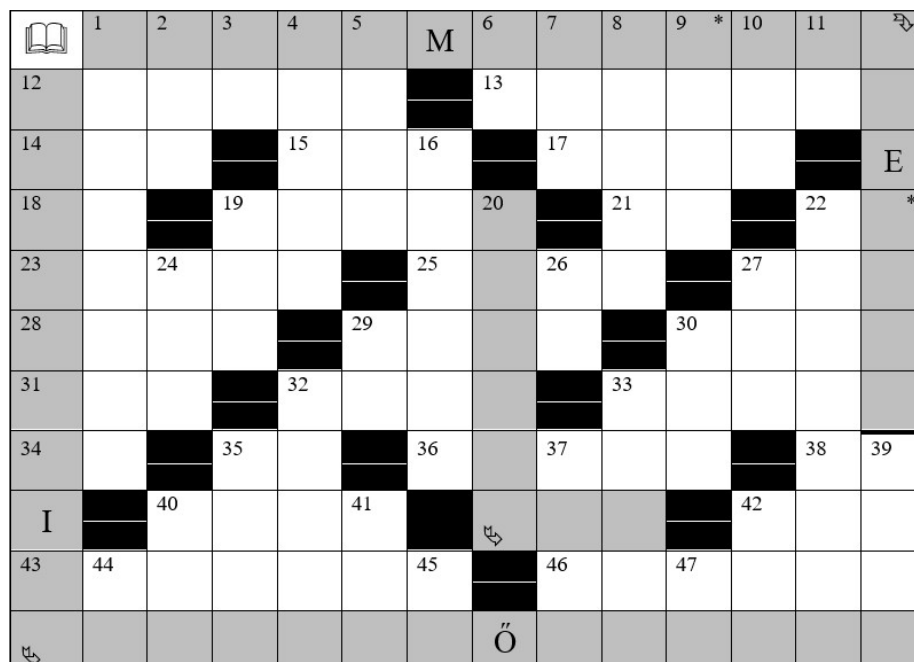
Rejtvényünkbe egy igei intelmet építettünk be: „**Akár esztek tehát, akár isztok...**” – folytatás a rejtvényben.

Vízszintes:

1. A beépített igevers első részlete, 12. Természetvédelmi terület Szászrégentől keletre: ... erdő, 13. Kis-Ázsia lakói az újszövetségi korban, 14. Becézett Ilona, 15. Ez a fa soha nem terem gyümölcsöt, 17. Jeles kulturális központ Budapesten, a Duna parton, a Nemzeti Színház közelében, 18. Norvég és svéd autójelzések, 19. Két kis pontocskával sötét lesz, 21. Ez a darázs magányosan él, szúrása nagyon fájdalmas, 22. Üres busz! 23. Izrael királya, Isai fia (1Sám 16), 25. Egykor boráról híres szász nagyközség Beszterce – Szászrégen útvonalon, 27. Félig letört! 28. Emberi hanggal előadott zenemű (é. h.),

29. A fűrés és olló is ilyen eszköz, 30. Valakivel – személyragos határozószó, 31. Narancs héja! 32. Textíliák nagy ellensége, 33. Kosár betűi összerázva, 34. Párt! 35. Azonos

magánhangzók, 36. Sivatagi teherhordóm, 38. Félig avas! 40. Vissza: óra és újság egyaránt lehet ilyen, 42. Zamata, 43. A templomépítő izraeli király (1Kir 5), 46. Olyan állomás, ahol az átrakodás is lehetséges.

Függőleges:

1. A keresztyén életforma természetes velejárója, alaptulajdonsága, 2. Félig rácsap! 3. Borsószemek! 4. Futballban és gabonában egyaránt van ilyen osztály, 5. Egykor okmánnak nevezték, 6. Fa része, 7. ... Neill (1947–), ismert filmszínész, 8. Vissza: a nyugovóra tért madár tette, 9. Kecskeméthy István (1864–1938) bibliafordító kevésbé ismert családneve, 10. Becézett Etelka, 11. Énekhang, **12. Az igevers folytatása**, 16. Kényelmesen gyalogolt, 19. Kétdimenziós mértani fogalom, **20. Az igevers befejező részlete**, 22. Babilóniai király, aki a falra író kéz lát-

ványától megrettent (Dán 5), 24. Fizikailag bántalmaz, 26. Japán neveken e szócska tóra utal, 27. Tizenhárom pápa viselte ezt a nevet, 29. Eltörtött vonó! 30. Zákeus jövedelme ebből volt, 32. Világhírű floridai üdülőközpont, 33. Réka tulajdonosa, 35. Vissza: Salvador ... (1904–1989), spanyol festőművész, 37. A költő szellemi terméke, 39. Páros szervünk, 40. Vinilin darabkák! 41. Tűz románul, 42. Két oldalról is megvágott cipész! 44. Kétjegyű latine, 45. Inas egynemű hangzói, 47. Maghéja!

Megjegyzés: Az igevers és a bibliai nevek a Károli fordítás szerint írandók. A beépített igevers az 1991-es új fordítás szerint van. A csillaggal jelzett négyzetekbe kétjegyű mássalhangzók írandók.

Készítette: Zöld György

proMissio
e g y e s z l e t

Mária és Márta Magazin — kiadja a **proMissio Egyesület**

Munkatársak: Berekméri Melinda, Borsos Melinda, Bustya Sándor, Czirmay Csaba Levente, Korondi Kinga, Simon Imola Zsuzsanna, Székely Ferencz

Korrektor: Bálint Boglárka

Borítótér: Orbán Tibor

Cím: Marosvásárhely, Bernády György tér 3. szám

Tel: 0265-214975

e-mail: magazin@mariaesmartha.ro

Honlap: mariaesmartha.ro

ISSN: 1583-1329; **Nyomda:** Intermedia Kft.

A jó gazdasszony holtig tanul

Karfiolkrémleves

Hozzávalók: 1 db burgonya, 1 fej vöröshagyma, 1 gerezd fokhagyma, 1 fej karfiol, 2 ek. olívaolaj, 1 ág kakukkfű, 1 l zöldségleves-alaplé, só, frissen őrölt bors. A tálaláshoz: pirított kenyérkockák, petrezselyemlevelek, durvára tört színes bors.

Elkészítés: Meghámozzuk a burgonyát, a vöröshagymát és a fokhagymát. Utóbbi kettőt finomra aprítjuk, míg a krumplit kisebb kockákra vágjuk. Ha ezekkel elkészültünk, a karfiolt alaposan megmossuk, lecsepegtetjük, majd kicsi rózsákra szedjük. Az olajon megfonnyasztjuk a kétféle hagymát egy nagyobb lábasban, azután a karfiolt meg a burgonyát is hozzáadjuk, és picit megpirítjuk az egészet. Miután a kakukkfű leveleit is belecsipkedtük a fazékba, felöntjük az alaplével. Sózzuk, borsozzuk, felforraljuk, majd közepes lángon addig főzzük, míg a zöldségek meg nem puhulnak. Végül pürésítjük a levest egy botmixerrel, azután pirított kenyérkockákkal, petrezselyemlevelekkel és egy kevés durvára tört borssal a tetején tálaljuk.

Zöldséges-sajtos lasagne

Hozzávalók: 25 dkg lasagnelap, 2 db sárgarépa, negyed zeller gumó, fél szál póréhagyma, 2 db cukkini, 3 db hússos paradicsom, fél csokor petrezselyem, 2 db hagyma, 2 gerezd fokhagyma, 1,25 dl zöldségleves-alaplé, 1 pohár száraz fehérbor, 2 ek. olaj + a formához, pirospaprika, só, bors, szerecsendió, 1,5 dl tejföl, 20 dkg sajt.

Elkészítés: A lasagnelapokat haraphatóan keményre (al dente) előfőzzük. Közben a répát és a zellert durvára reszeljük, a póréét szálasra metéljük, a hosszában félbevágott cukkinit felszeleteljük. A leforrázott paradicsomot a héj lehúzása után felkockázzuk, a petrezselymet finomra vágjuk. A megtisztított hagymát, valamint a fokhagymát apróra kockázzuk, és a felforrósított olajon megpároljuk.

Hozzáadjuk az előkészített zöldségeket és a petrezselymet, felöntjük az alaplével és a borral, majd paprikával, sóval, frissen őrölt borssal és szerecsendióval megfűszerezve 12-15 percig pároljuk. Végül hozzákeverjük a tejfölt, és szükség esetén utánaízesítjük.

A sajtot lereszeljük. Egy nagyobb tűzálló tál aljára egy kevés zöldséges keveréket terítünk, majd megszórjuk reszelt sajttal, és beborítjuk a leszűrt, lecsepegtetett lasagnelapokkal. A maradék alapanyagokból folytatjuk a rétegezést úgy, hogy felülre zöldség és sajt kerüljön. Végül a lasagnét 190 fokban készre sütjük 35-40 perc alatt.

Bögrés túrós sütemény

Hozzávalók: 1 bögre rétesliszt, 1 bögre cukor, 1 csomag sütőpor, 5 dkg vaj, 50 dkg túró, 10 dkg baracklekvár, 5 dkg mazsola, 2 dl tej, 3 db tojás.

Elkészítés: Egy tálban összekeverjük a lisztet, a cukrot és sütőport. Egy jénai edényt kivajazunk, és beleöntjük a keverék felét. Rámorzsoljuk a túró, rákanalazzuk a baracklekvárt, és megszórjuk a mazsolával. Majd beborítjuk a lisztes keverék másik felével. A tejet összekeverjük a tojással, és a süti tetejére öntjük úgy, hogy mindenhol ellepje. Vajdarabokat szórunk a tetejére, és 200 fokban aranybarnára sütjük.

Molnos Lajos

Nem ajándékként...

Napok óta töprengek, hogy vajon
Mivel is ajándékozhatnálak meg
Gyermekem, születésnapodon.
Új játékot vegyek, vagy új könyveket,
Vagy újabb drága szép ruhát?
Dehát kijut ezekből bőven
Az év más napjain.
Meg aztán maholnap te is felnőtt leszel,
A játékok elmaradnak,
S kinövöd a legszebb, legdrágább ruhát.

Mit egyetlen jussként kaptam magam is,
Nem ajándékként, jussodként testálom
ma rád.

E földet, melyben évszázadok óta
A te őseid csontjai is porladnak.
Reád hagyom a zsendülő vetést,
Höngörgő követ, patakot, bokrokat,
S legszentebb jussodként
Kik neveden szólítanak: a szavakat.

S a kegyetlen, nehéz hűséget is,
Hogy legyen mindig erőd a hithez,
S hogy tiszta maradj.
Ezt kaptam én is,
Ezt kapták őseiktől őseim,
E megtartó földet,
S e föld megtartó hitét.
Maholnap felnőtt lesz gyermekem.
Vedd hát a jussodat,
S őrizd, védd, becsüld,
Mert ez a tiéd!

